

Interpretatie van Datums in Registers

Inhoud

1	Doel.....	2
2	Dagen	2
3	Maanden.....	2
3.1	Januari.....	2
3.2	De “nummermaanden”	3
3.3	Overzicht	4
3.4	De Dertiende Maand.....	4
4	De Franse Republikeinse Kalender.....	5

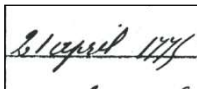
Versie van 6 maart 2021
Opgesteld door Nand Staes
nand.staes@skynet.be

1 Doel

Deze handleiding bevat enkele praktische voorbeelden die je kunnen helpen bij het lezen van datums zoals deze bvb worden vermeld in de klappers van Vlaamse parochieregisters (1600-1800). In de tabel met de maandafkortingen worden nog oudere vormen vermeld die in de 15de en 16de eeuw werden gebruikt.

2 Dagen

Dagen, of beter dagnummers, zijn doorgaans makkelijk te lezen. Enkel het cijfer “5” komt misschien eigenaardig over omdat het lijkt op een langgerekte “S” en soms verward wordt met het cijfer “1”.

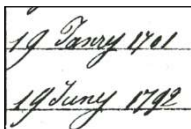
In dit voorbeeld leest de datum dus wel degelijk als “21 april 1775”.

3 Maanden

De meeste namen van maanden komen overeen met de namen die we vandaag nog gebruiken zij het dat ze uiteraard in de oude spelling worden geschreven. Er bestaan echter wel een paar uitzonderingen.

3.1 Januari

De maand januari wordt doorgaans afgekort tot “Janry” wat voor verwarring kan zorgen met de maand “Juni”, zeker als deze als “Juny” wordt geschreven.

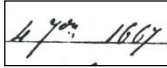

De eerste regel leest als “19 januari 1701” en de tweede als “19 juni 1792”.

3.2 De “nummermaanden”

In bepaalde gevallen worden er, in de plaats van namen, ook nummers gebruikt om de maanden aan te geven. Deze kunnen verkeerdelijk als maandnummers worden geïnterpreteerd maar zijn in feite fonetische afkortingen van maandnamen.

In onderstaand voorbeeld staat de “7^r” niet voor de maand juli maar wel voor de maand september.

A rectangular box containing the handwritten text "4 7^r 1667". The "7^r" is written in a cursive script.

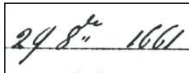
Deze datum leest als “4 september 1667”.

Soms schrijft men ook “7^{b.}” of “7^{ber}”.

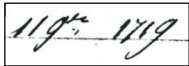
Bij het begin van onze jaartelling viel het begin van het jaar samen met het begin van de lente, de maand maart dus. Februari was toen de laatste maand, wat meteen ook het gekke aantal dagen in februari verklaart.

Tellend vanaf maart is september wel degelijk de zevende maand zoals men uit zijn naam kan afleiden, septem, zeven in het Latijn. Deze maand kan dus afgekort worden tot “7^{ber}”.

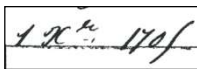
Oktober wordt dan ook doorgaans als “8^{ber}” geschreven, november als “9^{ber}” en december als “X^{ber}”, met een Romeins cijfer X voor 10.

A rectangular box containing the handwritten text "29 8^{ber} 1661". The "8^{ber}" is written in a cursive script.

Leest als “29 oktober 1661”.

A rectangular box containing the handwritten text "11 9^{ber} 1719". The "9^{ber}" is written in a cursive script.

Leest als “11 november 1719”.

A rectangular box containing the handwritten text "1 X^{ber} 1705". The "X^{ber}" is written in a cursive script.

Leest als “1 december 1705”.

3.3 Overzicht

Onderstaande tabel bevat een lijstje van de maanden zoals je die kan tegenkomen in klappers en oudere documenten.

nummer	naam	geschreven als	of ook nog als
1	januari	janry	lauwemaend, lau
2	februari	feb	sporkel, spo
3	maart	maert	
4	april	april	
5	mei	mei	
6	juni	juny	wedemaend
7	juli	july	hoymaend
8	augustus	oogst	oeste
9	september	7 ^r	
10	oktober	8 ^r	
11	november	9 ^r	
12	december	x ^r	

3.4 De Dertiende Maand

In het begin van de jaren 1970 was de Algemene Spaar en Lijfrentekas (ASLK) waarschijnlijk de enige instelling die een database bezat waarin alle Belgen waren opgenomen. Een van de redenen was dat de ASLK in die tijd ook instond voor het verplichte spaarfonds waarmee aanvankelijk de pensioenen werden betaald. Veel “nieuwe Belgen” kenden hun juiste geboortedatum niet en konden enkel het jaartal opgeven. Aanvankelijk werden deze ingeschreven als zijnde geboren op 1 juli van dat jaar. Dit gaf echter aanleiding tot statistische afwijkingen met een valse geboortepiek in juli zodat besloten werd een 13de maand in het leven te roepen met als naam “Sol”⁽¹⁾. Hier werden dan de personen ingeschreven waarvan men enkel het geboortejaar, al dan niet bij benadering, wist.

¹ Wel geïnspireerd door, maar niet te verwarren met, de “Sol” uit de kalender van Cotsworth die het jaar indeelt in 13 maanden van 28 dagen en waar de 13e maand tussen juni en juli valt.

4 De Franse Republikeinse Kalender

Datums zouden doorgaans geen problemen mogen zijn tenzij je dicht bij het jaartal 1800 komt en je te maken krijgt met de Franse Republikeinse kalender.

Als je een datum tegenkomt die lijkt op “4 Nivôse An IV” dan zal je best gebruik maken van een datumconverter. Zo kom je te weten dat “4 Nivôse An IV” in feite staat voor “25 december 1795”.

Voor zo een datumconverter kan je bvb terecht op http://www.poissons52.fr/histoire/revolution1789/calendrier_v.php

Bij het doorlopen van klappers kan het dus zijn dat Gregoriaanse en Frans Republikeinse datums door elkaar worden gebruikt. Onderstaande tabel zou hierbij moeten helpen.

Greg.	Rep.	begint op
1792		
	I	22 sep 1792
1793		
	II	22 sep 1793
1794		
	III	22 sep 1794
1795		
	IV	23 sep 1795
1796		
	V	22 sep 1796
1797		
	VI	22 sep 1797
1798		
	VII	22 sep 1798
1799		
	VIII	23 sep 1799
1800		
	IX	23 sep 1800
1801		
	X	23 sep 1801
1802		
	XI	23 sep 1802
1803		
	XII	24 sep 1804
1804		
	XIII	23 sep 1804
1805		
	XIV	23 sep 1805

Voor de volgorde en de namen van de maanden kan je dan onderstaande tabel gebruiken.

Reeks	#	Maand	Begint op	Afgeleid van	Vertaling
Herfstmaanden (-aire)	1	Vendémiaire	22, 23, 24 sep	vindemia (lt)	wijnoogstmaand
	2	Brumaire	22, 23, 24 okt	brume (fr)	mistmaand
	3	Frimaire	21, 22, 23 nov	frimas (fr)	vorstmaand
Wintermaanden (-ôse)	4	Nivôse	21, 22, 23 dec	nivosus (lt)	sneeuwmaand
	5	Pluviôse	20, 21, 22 jan	pluvius (lt)	regenmaand
	6	Ventôse	19, 20, 21 feb	ventosus (lt)	windmaand
Lentemaanden (-al)	7	Germinal	20, 21 mrt	germen (lt)	kiemmaand
	8	Floréal	20, 21 apr	flos (lt)	bloemenmaand
	9	Prairial	20, 21 mei	prairie (fr)	weidemaand
Zomermaanden (-dor)	10	Messidor	19, 20 jun	messis (lt)	oogstmaand
	11	Thermidor / Fervidor	19, 20 jul	thermon (gr)	hittemaand
	12	Fructidor	18, 19 aug	fructus (lt)	fruitmaand
Complémentaires (sans-culottides)	361	Jour de la vertu	17 sep		dag van de deugd
	362	Jour du génie	18 sep		dag van het nernuft
	363	Jour du travail	19 sep		dag van de arbeid
	364	Jour de l'opinion	20 sep		dag van de meningsuiting
	365	Jour des récompenses	21 sep		dag van de beloning
	366	Jour de la révolution	schrikkeldag		dag van de revolutie

De letters tussen haakjes geven de taal weer aan dewelke het woord werd ontleend. Zo staat “lt” voor Latijn, “fr” voor Frans en “gr” voor Grieks.

Een jaar telt 12 maanden van 30 dagen aan dewelke de “complémentaires” worden toegevoegd om tot 365 of 366 te komen.